

Grandes decisions: Μεταβολή των όρων των διοικητικών συμβάσεων

CE, 10 janvier 1902, Compagnie nouvelle du gaz de Deville-lès-Rouen

Μεταβολή των όρων των διοικητικών συμβάσεων

Πραγματικά περιστατικά και νομικό πλαίσιο

Το έτος 1874, η Κοινότητα Deville-lès-Rouen παραχώρησε στην εταιρεία "Compagnie nouvelle du gaz de Deville-lès-Rouen" το αποκλειστικό δικαίωμα παροχής φωτισμού με χρήση αερίου εντός της Κοινότητας. Κατόπιν, με τη διάδοση των ηλεκτρικών συστημάτων φωτισμού, η Κοινότητα πρότεινε στην αντισυμβαλλόμενη εταιρεία να αναλάβει τον φωτισμό της Κοινότητας με την εφαρμογή των νέων μεθόδων ηλεκτροφωτισμού. Η αντισυμβαλλόμενη εταιρεία δεν αποδέχθηκε την πρόταση και η Κοινότητα, ακολούθως, συμβλήθηκε για την παροχή της εν λόγω υπηρεσίας, με εταιρεία παροχής ηλεκτρικής ενέργειας. Η εταιρεία αερίου άσκησε αγωγή, με την οποία ζήτησε αποζημίωση για την αποκατάσταση της ζημίας που υπέστη εξαιτίας της παραχώρησης της ανωτέρω υπηρεσίας σε τρίτη εταιρεία, καθ' υπέρβαση του μονοπωλιακού καθεστώτος που ήδη απολάμβανε.

Το περιεχόμενο και η κανονιστική εμβέλεια της απόφασης

Το Συμβούλιο της Επικρατείας, που επιλήφθηκε της διαφοράς, κλήθηκε να ερμηνεύσει τη συναφθείσα σύμβαση μεταξύ της εταιρείας αερίου και της Κοινότητας, η ισχύς της οποίας είχε παραταθεί σε χρόνο κατά τον οποίο η χρήση της ηλεκτρικής ενέργειας είχε κάνει την εμφάνισή της ήδη σε άλλους δήμους, και έκρινε ότι η εν λόγω σύμβαση αναγνωρίζει στην αντισυμβαλλόμενη εταιρεία το μονοπώλιο φωταγώγησης της Κοινότητας με τη χρήση οιαδήποτε τεχνικού μέσου. Ωστόσο, έκρινε ότι η Κοινότητα διατηρούσε την ευχέρεια να παραχωρήσει την εν λόγω υπηρεσία φωτισμού αποκλειστικά με τη χρήση ηλεκτρικής ενέργειας, συμπεριλαμβανομένης της παραχώρησής της σε τρίτον, εάν η αντισυμβαλλόμενη εταιρεία αερίου, μετά από σχετική όχληση,

αρνούνταν τη συνέχιση εκτέλεσης της υπηρεσίας υπό τους νέους συμβατικούς όρους.

Το Συμβούλιο της Επικρατείας αναγνώρισε ότι η διοίκηση απολαμβάνει ενός δικαιώματος μονομερούς τροποποίησης της ήδη συναφθείσας σύμβασης, δικαίωμα το οποίο κατοχυρώθηκε εν συνέχεια με μεγαλύτερη ενάργεια (CE, 21 mars 1910, *Compagnie générale française des tramways*, n°16178). Ειδικότερα, έκρινε, επ' ευκαιρία της τελευταίας υπόθεσης, ότι η διοίκηση είχε το δικαίωμα να επιβάλει στον παραχωρησιούχο νέα συμβατική ρύθμιση για την αύξηση του αριθμού των συρμών των τραμ που είναι απαραίτητο να τεθούν σε κυκλοφορία, παρόλο που ο αριθμός αυτός οριζόταν στη σύμβαση, «προς διασφάλιση του δημόσιου συμφέροντος, που συνίστατο στην εύρυθμη λειτουργία της υπηρεσίας». Σύμφωνα με τον κυβερνητικό επίτροπο Léon Blum: «Καθίσταται προφανές ότι οι ανάγκες τις οποίες οφείλει να ικανοποιεί μια δημόσια υπηρεσία αυτής της κατηγορίας, καθώς και οι αναγκαιότητες της εκμετάλλευσής της, δεν παραμένουν αμετάβλητες κατά τη διάρκεια του χρόνου [...] Το κράτος δεν μπορεί να μην μεριμνά για τη λειτουργία μιας δημόσιας υπηρεσίας μεταφορών, μετά την παραχώρησή της [...] Οφείλει να παρεμβαίνει, ως εκ τούτου, εάν παρίσταται αναγκαίο, προκειμένου να επιβάλει μονομερώς στον παραχωρησιούχο, την αναπροσαρμογή ή ακόμη και την επέκταση των παρεχόμενων υπηρεσιών, σε σχέση με αυτές που είχαν προβλεφθεί αρχικώς [...] χρησιμοποιώντας πλέον όχι τις εξουσίες που της απονέμονται από τη σύμβαση, αλλά αυτές που φέρει ως δημόσια αρχή».

Οι μονομερείς τροποποιήσεις των συμβατικών όρων από τη διοίκηση μπορούν να αφορούν μόνον τους όρους παροχής της υπηρεσίας: οι οικονομικές ρήτρες δεν μπορούν να θιγούν. Επιπλέον, αυτή η εξουσία μονομερούς επέμβασης στον συμβατικό δεσμό, προς εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος, συνεπάγεται την αναγκαιότητα πρόβλεψης αντισταθμίσιματος υπέρ του παραχωρησιούχου, που μπορεί να λάβει και τη μορφή αποζημίωσής του, εάν οι νέες υποχρεώσεις υπερβαίνουν τις αρχικές προβλέψεις της σύμβασης, προκειμένου να αποκατασταθεί η αρχικώς προβλεπόμενη οικονομική ισορροπία. Το δικαίωμα διατήρησης της οικονομικής ισορροπίας της σύμβασης επιβεβαιώθηκε από το Συμβούλιο της Επικρατείας (CE, 2 février 1983, *Union des transports publics urbains et régionaux*, n°34027). Ο δικαστής της σύμβασης μπορεί να κηρύξει

τη λύση της σύμβασης υπέρ του παραχωρησιούχου, εάν οι τροποποιήσεις που επήλθαν στη σύμβαση ανατρέπουν πλήρως την οικονομική αυτή ισορροπία. Οι κανόνες αυτοί αντανακλούν τη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το οποίο αναγνωρίζει ότι κάθε κράτος «διαθέτει την κυριαρχική εξουσία να τροποποιεί, ή ακόμη και να προβαίνει στη λύση μιας σύμβασης που έχει συναφθεί με ιδιώτη, υπό τον όρο της καταβολής αποζημίωσης» (CEDH, 9 février 1994, Raffineries grecques Stran et Stratis Andreadis contre Grèce, n°13427/87)».

Όταν η σύμβαση δεν ικανοποιεί πλέον τις ανάγκες της δημόσιας υπηρεσίας, η διοίκηση μπορεί να αποφασίσει ακόμη και τη μονομερή λύση της, προς το συμφέρον της υπηρεσίας και για λόγους δημοσίου συμφέροντος. Η δυνατότητα αυτή αναγνωρίστηκε κατ' επανάληψη στη νομολογία (CE, 2 février 1987, Société TV6, n°s 81131 et s. ; CE, 27 février 2015, Commune de Béziers, n°357028). Η άσκηση αυτής της εξουσίας προϋποθέτει την αποζημίωση κάθε ζημίας που υπέστη ο αντισυμβαλλόμενος (CE, 18 novembre 1988, Ville d'Amiens et Société d'exploitation du parc de stationnement de la gare routière d'Am, n°61871)».

Το κείμενο είναι αναρτημένο στη γαλλική γλώσσα στην ιστοσελίδα του Conseil d'État: <https://www.conseil-etat.fr/decisions-de-justice/jurisprudence/les-grandes-decisions-depuis-1873/ce-10-janvier-1902-compagnie-nouvelle-du-gaz-de-deville-les-rouen>

Μετάφραση: Βαρβάρα Μπουκουβάλα, Εφέτης Δ.Δ.-Δ.Ν.